

Kahdeksasluokkalaisten näkemyksiä koulusta sosiaalisena tilana

Ida Pasanen
Opinnäytetyö Kevät 2016
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
Kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Pasanen Ida. Kahdeksaluokkalaisten näkemyksiä koulusta sosiaalisena tilana. Kevät 2016. 33 sivua, 1 liite. Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää kahdeksaluokkalaisten näkemyksiä sosiaalisesta tilasta sekä hyvinvoinnista koulussa. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Koululaisten näkemyksiä ja kokemuksia selvitettiin ryhmähaastattelujen avulla. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla kahdetoista kahdeksaluokkalaista nuorta yläkoulussa. Aineiston analysointi tapahtui teemoittelun avulla.

Kahdeksaluokkalaiset nuoret osasivat nimetä positiivisia asioita kouluun liittyen sekä kertoa kokemuksia positiivisista tilanteista, jotka olivat tapahtuneet koulussa viimeisen viikon aikana. He myös kokivat yksimielisesti, että koulussa on luotettavia, mukavia aikuisia, keiden kanssa voi tarvittaessa keskustella.

Haastateltavat nuoret eivät osanneet nimetä asioita, joihin haluaisivat suoraan koulussa vaikuttaa. Osa nuorista toi esille asioita, jotka voivat vaikuttaa negatiivisesti olotilaan koulupäivän aikana, mutta he eivät tieneet, kuinka niihin voisi tuoda muutosta.

Jokainen haastateltava kahdeksaluokkalainen nuori nimesi parhaaksi asiaksi koulussa kaverit. Nuorten mainitsemiin lempipaikkoihin tai -tilanteisiin oli jokaisella kerralla yhdistetty koulukaverit. Koulun henkilökuntaa ei yhdistetty mieluisiin hetkiin koulussa.

Nuorten puheista nousi esille puhumattomuus koulussa, heidän kanssa ei keskustella asioista, vaan opettajilla on enemmänkin kontrolli oppilaisiin. Keskusteleminen otteen lisäksi nuoret eivät tuoneet haastatteluissa asioita joihin haluaisivat suoraan vaikuttaa. Nuorten oman äänen käyttäminen sekä vaikuttaminen jäivät vähäiselle huomiolle nuorten puheissa. Nuorilähtöisen ajattelun tukeminen ei näkynyt nuorten haastatteluvastauksissa.

Laajemmin voisi ymmärtää, että koulu ja kasvatustoiminta toimivat logiikalla, jossa yksilökeskeisyys vallitsee. Nuorisotyössä yhteisöllisyys näyttäytyy vahvemmin ja nuorisotyön roolia koulussa on pohdittu tutkimuksessa nuorten kouluviihtyvyyttä tukevana tekijänä.

Keskeisiä käsitteitä: koulu, kohtaaminen, sosiaalinen tila, kouluviihtyvyys

ABSTRACT

Ida Pasanen. Eight grader's view's on school as a social space. Spring 2016. 33 pages, 1 appendices. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this study was to examine eight-grader views about a social space and welfare of the school. The thesis is a qualitative research. Eight-grader view's and experiences were research by group interviews. The research material was collected from twelve young person from the same high school. Collected material was analyzed by the method of collected thematisation.

Interviewed young people were able to name positive things about the school and tell the experience of positive situations that had taken place in school during the past week. They also felt unanimously that at school is reliable, nice adults and, if necessary, with whom you can discuss.

The interviewed young people could not name things that would directly affect the school. Some young people brought up things that may had a negative affection of mood during the school day, but they did not know how they could make a change for it.

Each interviewee named their school friends for the best thing at school. Interviewed young people mentioned favorite places and situations on school, but they did not connect the school stuff to favorite moments of the school.

Collected material raised speechlessness at school. Young people experiment that they do not discuss with teachers, the situation is more controlling that discussing. The experience about use of young people's own voice was low, the interview responses did not bring up examples of been supported to speak out of eight-grader's thoughts about school.

More broadly, could understand that the school and educational activities operating logic, where individualism reigns. Community youth work appears to be the role of communality, the study also analyzes youth work in school and the option of youth work being a supportive part of school welfare.

Key concepts: school, encountering, social space, school welfare

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	4
1.1 Johdatus tutkimukseen	5
1.2. Tutkimusongelma	7
2. KOULU SOSIAALISENA TILANA	8
2.1. Sosiaalinen tila	8
2.2. Nuoren sosiaalinen kohtaaminen nuorisotyössä	9
2.3. Seurakunnan nuorisotyö koulussa	10
2.4 Monialainen yhteistyö kohtaamisen vahvistajana	11
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
3.1. Tutkimuksen toimintaympäristö	14
3.2. Kvalitatiivinen tutkimus	14
3.3. Analyysimenetelmät	15
3.4. Aineiston keruu	16
4. TUTKIMUS TULOKSET	18
4.1. Nuorten ja aikuisten kohtaaminen koulussa	18
4.2. Fyysisen tilan merkitys	20
4.3. Kommunikaatio nuorten ja aikuisten välillä	21
4.4. Nuorten kokemus osallisuudesta	24
5. POHDINTA	27
LÄHTEET	30
LIITE 1.	33

1. JOHDANTO

1.1 Johdatus tutkimukseen

Opinnäytetyöni käsittelee kahdeksaluokkaisia yläkoululaisia nuoria ja heidän kokemuksiaan sekä näkemyksiä sosiaalisesta hyvinvoinnista koulussa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää nuorten positiivisiksi kokemiaan tilanteita koulussa, keiden kanssa he niitä kokevat ja missä. Tarkastelemalla ryhmähaastatteluiden tutkimustuloksia, voidaan päätellä nuorten kokemien tilanteiden samankaltaisuutta ja toistuvuutta. Lisäksi haastatteluissa tuetaan nuorisolähtöistä tutkimusnäkökulmaa haastattelemalla nuoria itseään ja selvitetään nuorten kouluviihtyvyyteen liittyviä kokemuksia sekä niihin vaikuttamista.

Kiinnostuin aiheesta ja halusin alkaa selvittämään nuorten sosiaalisuutta, koska omassa nuoruudessa pääsin vaikuttamaan kouluni ja yleisesti nuorten asioihin koulun oppilaskunnassa, nuorisovaltuustossa sekä Lapsiasiavaltuutetun nuorena neuvonantajana. Omakohtaiset kokemukseni olivat vaihtelevia, koin erittäin positiivisia hetkiä, jolloin minut kohdattiin henkilökunnan toimesta ja sain kokea keskusteluita sekä vaikuttamista. Koin myös hetkiä, jolloin olisin kaivannut kohtaamista ja keskustelua, mutta niitä ei syntynyt. Opinnäytetyölläni tavoittelin tämän hetken nuorison kokemuksia kouluhyvinvoinnista ja kuinka nuoret itse kokevat asiansa.

Tutkimusaiheeni liittyy laajempaan koulutuspoliittiseen keskusteluun oppimisesta, yksilöllisyyden ja yhteisöllisyyden ristivedosta sekä lapsen tai nuoren asemasta, vaikutusmahdollisuuksista ja tukemisesta yhteiskunnassa. Vielä 1950-luvulle saakka koulun tehtävä oli palvella koko yhteiskuntaa, tarvittiin tietyn koulutuksen saaneita kansalaisia. Kansakoulussa vallitsi kuitenkin tavoite, joka oli yhteisön hyvä. Peruskoulun tultua muutos yksilökeskeisyyteen vahvistui ja opettajien roolikin muuttui ryhmäkeskeisestä yksilökeskeiseksi oppimisen ohjaukseksi ja oppimisympäristöjen suunnittelemiseksi. (Simola 2015, 22–25.)

Suomalaisen opettajankoulutuksen yhtenä käsikirjana pidetään Donald Broadyn (1986) piilo-opetussuunnitelmaa, jossa osoitetaan koulun epävirallinen kulttuuri ja sanoittamattomat vaatimukset. Vaikka koulussa opiskellaan ja toimitaan koko ajan ryhmässä eli jokainen nuori on osa ryhmää ja yhteisöä, vaikuttaa kuitenkin

esimerkiksi yhteisössä esiintyvät ongelmat kasautuvan yksilön kannettavaksi. Tällaisia ongelmia voivat olla kommunikaatiokatkokset ja ristiriidat, jotka usein mielletään yksin ongelmaksi, vaikka niiden syntymiseen on johtanut ryhmän tai yhteisön toiminta. Häiriö ryhmässä nähdään usein yksittäisen oppilaan ongelmakäyttäytymisenä, johon haetaan ratkaisuja klinikkatyyppisesti esimerkiksi kuraattorin, psykologin tai erityisopetuksen avulla. (Kuivakangas 2011, 123–125.)

Opinnäytetyö on osa Nuorisotutkimusseuran tutkimushanketta Monitoimitalo nuorten toimintaympäristönä. Opinnäytetyön työelämän ohjaajana toimi Tomi Kiilakoski, joka on Monitoimitalo- tutkimushankkeen tutkija. Hän tutkii monitoimitalojen merkitystä erityisesti nuorten näkökulmasta.

Monitoimitalot ovat uusi ilmiö Suomessa, sillä niitä ei ole rakennettu ja tutkittu vielä kovin paljon. Monitoimitalojen tavoitteena on yhdistää useita palveluita samaan tilaan, esimerkiksi kirjastopalvelut, päiväkotit sekä peruskoulu, talosta riippuen myös muita palveluja. Tilana kyseiset monitoimitalot ovat hyvin erilaisia paikkoja nuorille opiskella kuin perinteinen koulu, sillä ne ovat avoimia ja palvelevat kaiken ikäisiä. Eri ikäluokkien kohtaaminen tuottaa aina uusia tilanteita.

Tutkimushankkeessa halutaan erityisesti tuottaa tietoa nuorten tarpeista koulussa tällä hetkellä, jotta tietoa voidaan viedä eteenpäin Monitoimitalohankkeisiin ja sitä kautta ottaa nuorten tarpeet huomioon taloja suunnitellessa. Opinnäytetyö tukee Kiilakosken tutkimusta ja tuottaa tietoa kahdeksaslukulaisten kokemuksista koulussa, erityisesti positiivisten tilanteiden kartoittaminen koulussa on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää paremmin, mitkä tekijät edistävät niiden kehittymistä. Tutkimalla näitä tilanteita nuorten näkökulmasta, pohtimalla ketkä ovat mukana ja millaisessa tilassa, voidaan luoda nuorille mahdollisimman turvallinen ja hyvä ympäristö kouluviihtyvyyden turvaamiseen monitoimitaloissa. (Nuorisotutkimusseura. 2015. Monitoimitalo nuorten toimintaympäristönä.)

Suomalaisen koulutusjärjestelmän, siinä ilmenevän yksilökeskeisyyden ja käynnissä olevan tutkimushankkeen keskellä aion kysyä, ihmetellä, ottaa selvää ja

pysähtyä pohtimaan, mitä nuoret kasiluokkalaiset itse ajattelevat omasta sosiaalisesta tilastaan koulussa. Lähtökohtani tutkimukselle on siis nuorilähtöinen. Tutkimusorientaatiossani on myös viitteitä lapsuuden sosiologiaan, jota voi pitää monitieteisen yhteiskunta- ja kulttuuritutkimuksen liittyvänä tarkastelutapana, jossa tieteenaloja ja tutkijoita yhdistää tavoite ymmärtää lapsia ja nuoria yhteisöjensä jäseninä ja yhteiskunnallisina toimijoina. (Alanen 2009, 9.)

1.2. Tutkimusongelma

Tutkimusongelmat olivat nuorten käsitys omasta sosiaalisuudestaan koulussa niin tilan kuin kohtaamisten kohdalla. Mikä on koulussa nuorten lempipaikka? Tällä kysymyksellä tutkin, missä nuoret viihtyvät parhaiten koulussa ja ketkä heidän kanssaan siellä viettävät aikaa.

Onko koulussa kivoja, luotettavia aikuisia? Tämä kysymys toi esille nuorten kokemuksia koulun aikuisten kanssa. Tavoitteena oli selvittää ja käsitellä, keitä kyseiset aikuiset ovat sekä missä tilanteissa heitä kohtaa.

Mikä koulussa ei toimi? Tämä kysymys toi mahdollisuuden oman äänen esiin tuomiseen ja epäkohtien kritisoimiseen. Tutkimuksen kannalta oli oleellista tarkastella, osasivatko nuoret nimetä negatiivisia asioita kouluun liittyen. Vastanäkökulmana esitetty kysymys koulun parhaista puolista tuki myös nuorten äänen esille tuontia ja he saivat nimetä itselleen tärkeitä ja positiivisia asioita koulussa.

2. KOULU SOSIAALISENA TILANA

2.1. Sosiaalinen tila

Nuoret täyttävät koulut kahdeksasta neljään, he pakkaantuvat sinne useimmiten kahdeksaksi tunniksi oppimaan. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus. Hoikkala ja Paju pohtivat Apina pulpetissa -kirjassaan, kuinka koulu toimii ikään kuin varastona päiväsaikaan. "Koulu ei ole vain fyysinen varasto, vaan myös sosiaalinen ja juridinen varasto.", he kirjoittavat. On vanhanaikaista ajatella, että koulu tarjoaa vain fyysisen tilan, se tulee nähdä myös sosiaalisena tilana. Tarkemmin tutkiskeltuna koulu on aivan omanlaisensa sosiaalinen tila ja sen sisältä löytyviä sosiaalisia malleja ei välttämättä löydy mistään muualta. (Hoikkala & Paju 2013, 78–81)

Petri Paju (2011) käyttää väitöskirjassaan Koulua on käytävä sosiaalisen tilan käsitettä kuvaamaan koululuokkaa ja sen jakaantumista analysoidessaan koulua yhteisönä. Sosiaalinen tila on näkymätön, mikä kuitenkin vaikuttaa toimijoiden käyttäytymiseen. Bourdieun (1984, 244; Bourdieu ym 1999, 123) mukaan ihmisillä on sosiaalisessa tilassa positiot. Näiden positoiden kautta määrittyvät erot ja välimatkat, erilaiset, mutta samanaikaisesti olemassa olevat asemat. Koulussa sosiaalinen tila on erityinen siksi, että siellä elää rinnakkain virallinen ja epävirallinen koulu. Virallisen koulun positio sosiaalisena tilana tarkoittaa tuntirakennetta, opetusta, opetussuunnitelmaa ja opettajan luomaa pedagogista tilaa. Epävirallinen koulu sen sijaan sisältää kirjoittamattomia normeja ja toimintamalleja, jotka syntyvät viimeistään yläkoulun aikana. Koulumyönteiset ja kouluvastaiset käsikirjoitukset muodostuvat viimeistään silloin. (emt. 2011, 44-45.)

2.2. Nuoren sosiaalinen kohtaaminen nuorisotyössä

Nuoren ihmisen yksilöllisyyden tukeminen ja persoonallisuuden vahvistaminen on nuorisotyön tavoitteita. Tähän samaan tavoitteeseen tähtäävät myös institutiot, kuten koulu. Nuorisotyössä tämä on kuitenkin selkeä tehtävä, eikä vain osa muun toiminnan tuloksena. Jotta nuoren tukeminen on onnistunutta, täytyy kohtaamisen nuorisotyössä olla turvallista. Tämä tarkoittaa, että nuorisotyöntekijän ja nuoren kohtaaminen vastaa nuoren tarpeita sen hetkisessä elämäntilanteessa. (Nieminen 2008. 25.)

Nuorten itsensä ilmaisemat tarpeet tulee täytyä sopivassa ympäristössä, jotta nuorisotyö voi edistää nuoren kasvua. Hyvä paikka nuoren sosiaaliseen kohtaamiseen ei ole yksioikoinen, sillä hyvät puitteet voivat olla millaiset vain, jota nuori kokee ympäristön turvalliseksi ja luotettavaksi. Käytännössä nuorisotyötä voi tehdä missä vain, kunhan nuori kokee olonsa hyväksi. (Nieminen 2008, 23–25.) Opinnäytetyössä tavoitellaan konkreettisia paikkoja tai tiloja, joissa nuoret nimeävät turvallisia ja positiivisia tilanteita tapahtuvan tai tapahtuneen.

2.3. Seurakunnan nuorisotyö koulussa

Seurakunnat toteuttavat nuorisotyötä kouluissa. Kristillinen nuorisotyö pohjaa toimintansa 1800-luvun pyhäkouluihin sekä diakoniatyöhön. Kirkon perustehtävään liittyy olennaisesti nuorisotyö, sillä diakoniatyön puolelta korostuu lähimmäisenrakkaus ja nuorten auttaminen, pyhäkouluissa taas ote oli kasvattavampi ja opettajamaisempi, siellä opetettiin kristinuskoa. (Launonen 2007, 79.)

Evankelis-luterilaisen kirkon nuorisotyö vaihtelee seurakunnittain, mutta usein seurakunnan nuorisotyönohjaajat tai muut työntekijät kuten nuorisopapit käyvät kouluissa pitämässä aamunavauksia sekä partioivat koululla yksin tai pareittain. Monikulttuuristuminen sekä uskonnonvapauslaki ovat haastaneet nyky-yhteiskuntaa pohtimaan kirkon roolia koulussa, mutta toistaiseksi kouluissa tapahtuvalle yhteistyölle esimerkiksi kunnan nuorisotyön kanssa näyttää löytyvän sijaa. (Launonen 2007, 83.)

Tutkimassani koulussa yhteistyö seurakunnan kanssa ei tullut esille kerätystä aineistosta, mutta yhteistyö on käynnissä jatkuvasti. Tarkkaan rajattua mallia seurakunnan koulunuorisotyöhön ei ole. Olennaisinta koulun ja seurakunnan yhteistyössä on, että se palvelee molempien osapuolten tarpeita. Pitämällä yllä avointa ja aktiivista keskusteluyhteyttä niin koulun kuin seurakunnankin puolelta, voidaan sovittaa yhteen seurakunnan työn ydintavoitteet sekä opetussuunnitelma ja koulun tavat. (Hakkarainen & Pihkala 2012, 48 - 49.)

Opetus -ja kulttuuriministeriön laatiman perusopetuksen opetussuunnitelman mukaan koulussa uskontokasvatus keskittyy syventämään oman uskonnollisen perinteen tuntemusta sekä tunnistamaan muiden uskontojen luonnetta ja merkitystä. Tavoitteena on tukea nuoren eettisen näkemyksen rakentumista sekä maailmankatsomuksen laajentumista. (Opetushallitus 2004. 206–208.) Käytännössä usein opetus koulussa tapahtuu ryhmässä, luokkahuoneessa. Seurakunnan nuorisotyö koulussa toimii yhteisymmärryksessä näiden koulun tavoitteiden kanssa, mutta lähestyy asioita eri näkökulmasta. Toiminta tapahtuu käytävillä ja

muissa yhteisissä tiloissa kohdaten nuoria heidän ehdoillaan. Osallistuminen tapahtuu nuoren näkökulmasta vapaaehtoisesti ja toiminnalla ei haeta konkreettista oppimista tai saavutuksia todistukseen, vaan ennemminkin kohtaamista ja nuorten tukemista. (Sakasti 2010, 3.)

2.4 Monialainen yhteistyö kohtaamisen vahvistajana

Monialainen verkosto vastaa nuorten tarpeisiin monipuolisemmin kuin eri tahojen tekemä päällekkäinen työ samalla kentällä. Kaikkien nuorten kasvua, oppimista ja kehittymistä tukee koulu. Koulussa toteutuu monialainen yhteistyö terveydenhoitajan, opettajien sekä opinto-ohjaajan kautta, tämän lisäksi osana tiimiä voi olla koulussa koulupsykologi, kuraattori sekä joissain tapauksissa koululääkäri. Opettajat kohtaavat nuorten arkisen hyvinvoinnin sekä pahoinvoinnin, mutta opettajan tehtävä opettaa. Kuinka ryhmässä opiskeleva nuori saa arkisissa oppimistilanteissa tarvitsemaansa sosiaalista tukea? Nuori on kokonaisvaltaisen kasvatuksen kohde, ei vain opetettava, persoonaton hahmo. Monialaisessa yhteistyössä nuori saa samalta, yhteistyötä tekevältä ryhmältä yhtenäistä, vahvempaa tukea. (Vehviläinen 2002, 30–33.)

Opettajat sekä nuorisotyöntekijät painivat samojen nuorten kanssa, usein myös samojen haasteiden kanssa. Nämä kaksi eri kentillä toimivaa tekijää voisivat antaa yhtenäistä tukea ja tehdä yhteistyötä, sillä kohteena ovat kuitenkin samat nuoret. Nuorisotyö on suunnattu kaikille nuorille, samoin perusopetus. Opetuksen tehtävä on selkeä, mutta nuorisotyön tehtävä on enemmänkin täydentävää sekä ennaltaehkäisevää. Jos nämä kaksi toimisivat yhteistyössä samoissa tiloissa, työn tulokset sekä laatu saisivat uusia ulottuvuuksia ja suuntauksia. Yhdessä työskennellessä vältettäisiin myös saman työn tekeminen kahdesti. (Vehviläinen 2002, 30–33.)

Kaikille kelpo koulu-julkaisussa Heikkinen sekä Saari kirjoittavat opettajien roolista muutoksessa, heidän mukaansa pedagogiikan painottaminen on erityisen tärkeää muutostilanteessa. Myös useat opettajat, joiden työssä täytyy ottaa huomioon enemmän sosiaalisten tarpeiden vahvistaminen, työnimike on muutettu esimerkiksi monimuoto –tai pajaluokan opettajaksi. Käytännössä tällöin opettaja joutuu vastaamaan paljon muustakin, kuin pelkästä opettamisesta, työnkuvaan liitetään sosiaaliin tarpeisiin vastaaminen. Muutosten vastaanottaminen ja niihin muokkaantuminen on erinomaista, mutta kuinka opetuksen laadun säilyminen varmistetaan? Monialainen yhteistyö luokassa, opetuksen kanssa yhteistyössä voisi tukea nuorten tarpeita enemmän ja laadukkaammin sekä edistää opettajien työssä jaksamista, kun he voivat keskittyä kirjallisuuden välittämiseen nuorille. (Heikkinen & Saari 2012, 151–153.)

2.5 Kouluviihtyvyys

Pisa (engl. Programme for International Student Assessment) on kansainvälinen arviointijärjestelmä, jossa Suomi on menestynyt hyvin. Vuoden 2009 tuloksissa tapahtui kuitenkin käänne, jonka jälkeen tulokset ovat heikentyneet. Erityisesti oppilaiden asenteet ja motivaatio ovat heikentyneet lähivuosien aikana. Kouluviihtyvyysvertailuissa Suomi edustaa kansainvälisesti häntäpäätä, vaikka toisaalta vastakohtana on sijoitus parhaimpien joukossa, kun mitataan kouluosaamista esimerkiksi matematiikan saralla. Syiksi esitetään niin ongelmalähtöistä yhteistyötä vanhempien ja koulun välillä, tämä tarkoittaa, että näiden kahden tekijän välillä kommunikaatio ei toimi ja vanhemmat ja koulu jäävät irtotavaksi osiksi oppilaan ympärillä koulupaketissa. Ongelmaisen yhteistyön lisäksi huonoon kouluviihtyvyyteen syyksi on esitetty vähäistä osallisuuden kokemusta. Oppilaat eivät koe, että he vaikuttavat asioihinsa koulussa tai arjessaan. Tilannetta varmaankaan helpota emotionaalisesti etäiset välit oppilaiden ja opettajien välillä koulussa. (Harinen & Halme 2012.)

Tutkimukseni näkökulma tuo esille useita yhtymäkohtia Haapaniemen ja Rainan (2014) näkemyksiin pedagogisesta viihtymisestä ja sen parantamisesta koulus-

sa. He nimeävät pedagogisen viihtymisen kulmakiviksi turvallisuuden tunteen parantamisen ja uteliaisuuteen innostamisen, utelias ote oppimiseen pitää sisälleen monipuolisia opetusmetodeja sekä keskustelua oppimisen lomassa eli vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista. Oppimista voi tapahtua vain siellä, missä opettajan ammatilliset tarpeet kohtaavat oppilaiden sosiaaliset tarpeet. (Haapaniemi & Raina 2014, 13–15.)

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Tutkimuksen toimintaympäristö

Tutkimuksen toimintaympäristönä toimi yläkoulu, johon on yhdistetty myös kuudesluokka. Koulu on Suomen mittakaavassa keskisuuri oppilasmäärältään. Haastatellut kahdeksaluokkalaiset olivat eri rinnakkaisluokilta. Nuoria haastateltiin koulupäivän aikana koulun omissa tiloissa

3.2. Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimusmenetelmäksi valitsin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Tällä valinnalla pyrin keräämään tietoa nuorten positiivisista sekä negatiivista sosiaalisista kokemuksista koulussa. Ryhmähaastatteluina toteutunut aineistonkeruumenetelmä oli onnistunut, sillä nuoret vastailivat yhdessä sekä erikseen esittämiini haastattelurungon kysymyksiin (Liite 1.).

Pohdin tiedonkeruumenetelmän valintatilanteessa myös kysymyslomakkeen käyttöä, mutta päädyin lopulta valitsemaan ryhmähaastattelut, sillä tarvittaessa haastattelutilanteessa pystyisin kysymään tarkentavia kysymyksiä nuorilta. Lisäksi nuorilla on parempi mahdollisuus käydä vuoropuhelua keskenään haas-

tattelun aikana ja näin tuoda esille esimerkkejä kuvailemistaan kokemuksista niin yhdessä, kuin erikseen. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 35.)

Teemahaastatteluina toteuttamani ryhmähaastattelut voidaan luokitella puolistrukturoimattomiksi haastatteluiksi. Tämä tarkoittaa, että haastattelun teemat ja näkökulmat kysymysrungossa ovat valmiiksi suunniteltuja, mutta niiden järjestystä sekä muotoilua voidaan muuttaa haastattelun edetessä. (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11.) Tämä toteutui esimerkillisesti haastatteluissani, sillä toisinaan nuoret itse vastasivat jo tuleviin kysymyksiin keskustelussaan tai vastauksien myötä oli helppo ohjata nuoria keskustelemaan seuraavien kysymysten aiheista, tosin tilanteen mukaan eri järjestyksessä, kuin kysymysrunkoon oli suunniteltu.

3.3. Analyysimenetelmät

Litteroin haastattelut seuraavalla viikolla niiden nauhoittamisesta ja aloitin tarkastelun, litteroitua aineistoa kertyi 25 A4-liuskan verran. Jaoin materiaalin teemoihin haastattelurungon kysymysten perusteella ja analysoin aineistoa teemoittain. Osassa aineistoa tarkastelin myös vastauksien lukumääriä.

Aineistosta nousi esille nuorilta samoja vastauksia toistuvissa teemoissa, tämä oli tutkimustulos. Tutkimustulos oli joissain teemoissa myös vastaamattomuus, havaitsin aineistoa analysoidessa, että tiettyjen teemojen kohdalla useat, tai lähes kaikki nuoret joutuivat miettimään vastaustaan pitkään tai kertoivat, että eivät osaa vastata kysymykseen.

3.4. Aineiston keruu

Aloitin aineiston keräämisen ottamalla yhteyttä kyseisen koulun rehtoriin, lähetin hänelle sähköisessä muodossa keväällä 2015 tutkimussuunnitelmani sekä kysyin lupaa saapua seuraavan syksyn alussa keräämään aineistoa tutkimukseeni. Sain myönteisen tutkimuslupapäätöksen hakemaani yläkouluun marraskuussa 2015 Marraskuussa kävin koululla paikan päällä kertomassa kahdeksaluokkalaisille tutkimukseni tekemisestä sekä sain samalla kerättyä aineistoa suunnitellusti kahdeltatoista nuorelta ryhmähaastattelemalla heitä.

Haastatteluni kestivät noin viisitoista minuuttia keskimäärin. Haastatteluun osallistui 12 kahdeksaluokkalaista nuorta. Otin kontaktia nuoriin keskustelemalla heidän kanssaan ennen haastattelutilannetta sekä kertomalla koko ryhmälle tutkimuksen tekemisestä yleisesti sekä omasta tutkimuksestani. Kerroin nuorille haastattelutilanteen alussa nauhoittavani haastattelut kirjallista dokumentointia varten ja mainitsin haastatteluiden tulevan vain opinnäytetyöni sekä Nuorisotutkimusseuran tutkimusta varten.

Haastattelut tapahtuivat suljetussa tilassa. Nuorten kanssa oli helppo keskustella yleisesti kouluun liittyvistä aiheista ja he vastailivat aktiivisesti esittämiini kysymyksiin. Haastattelutilanteessa nuorten vastaukset olivat kuitenkin suppeampia kuin odotin ja yllättävän moneen kysymykseen sain vastaukseksi "en tiedä". Jäin pohtimaan tätä, sillä eivätkö nuoret osanneet vastata lyhyisiin ja yksinkertaisiin kysymyksiin, vai eivätkö he ole tottuneet kertomaan avoimesti mielipiteitään liittyen kouluun? Mahdollisesti haastattelutilanne oli jännittävä ja tämä heijastui vastauksiin. Kaikki nuoret saivat itse valita parin tai kolmen hengen ryhmän haastatteluun ja kaikki osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti.

Haastattelijana pyrin valitsemaan ja esittämään kysymykseni neutraalisti, enkä tuonut esille omia kokemuksiani tai mielipiteitä haastatteluissa esille nousseista

aiheista. Haastattelut kestivät ajallisesti vähemmän, kuin olin varautunut. Annoin nuorille runsaasti aikaa miettiä vastauksia kysymyksiin, sekä tarpeen tullen johdattelin heitä keskustelemaan aiheesta lisää. Haastattelijana pyrin olemaan ilmaisematta pettymystäni haastatteluiden keston.

Tutkimuslupien saaminen ei edistynyt odotetussa aikataulussa, vaan luvan saamiseen meni odotettua kauemmin aikaa, tämä vaikutti tutkimuksen tekemiseen negatiivisesti. Aineiston keräämisen venyminen viivästytti tutkimuksen aikatauluja ja tutkimuksen työstämiseen ei ollut varattu mahdollisesti tarpeeksi aikaa talvella 2015, joka heijastui kirjallisen tuotoksen työstämiseen sekä viimeistelyyn.

4. TUTKIMUSTULOKSET

4.1. Nuorten ja aikuisten kohtaaminen koulussa

Haastattelussa yhtenä haastattelukysymyksenä oli nuorten kokemus luotettavista ja kivoista aikuisista. Kaikki nuoret vastasivat yksimielisesti, että heidän mielestään koulussa on mukavia aikuisia. Kun nuoria pyydettiin tarkentamaan tai kertomaan esimerkkejä, ketkä kyseisiä aikuisia voisivat olla, he eivät osanneet kertoa tarkkoja vastauksia. Suurin osa nuorista kuitenkin pienen miettimisen jälkeen osasi nimetä mukavaksi kokemiaan aikuisia.

*No ainakin *mieltii, hiljaisuus* no, opettajat, ainakin sillee semi. Ei kaikki.*

Varmaan jotain niitä opoja tai oppilaan ohjaajia.

No on niitä varmaan muutama.

Haastateltavat nuoret

Nuorten vastauksista voidaan havaita epävarmuutta tai epätietoisuutta. Ne nuoret, jotka osasivat mainita kivoja ja luotettavia aikuisia tai kertoa muuten aiheesta koulussa, vastasivat melko laajasti. Yksikään nuori ei vastannut haastattelussa tarkentavaan kysymykseen nopeasti. He joutuivat pohtimaan vastaustaan hetken aikaa, eivät vastanneet lainkaan tai vielä kesken vastaamisen käyttivät aikaa asian pohtimiseen. Tuloksena voidaan pitää, että nuoret kokevat koulussa olevan luotettavia aikuisia, mutta he eivät välttämättä osaa määritellä, kuka on luotettava ja miksi.

Koulussa vallitsee selkeä hierarkia henkilökunnan ja oppilaiden välillä. Haastattelussa kysyttäessä nuorilta, tuntevatko he hyvin kaikki henkilökunnan jäsenet, nuoret vastauksissaan toivat esille selkeää sosiaalista mallia, joka ei tue nuoren näkökulmasta positiivista, sosiaalista kohtaamista.

Joo, mut aika usein vaa tulee sellasia tilanteita et jos liikkatunnilla on säbää ja pelataan tos käytävällä, nii meiltä käydään vaa takavarikoimas välineet ni ei tuu oikein muuta puhuttuu.

Haastateltava nuori

Nuoren haastatteluvastauksesta tulee esille, että kokemukset henkilökunnan kanssa kohtaamisesta eivät ole usein sosiaalisia tai hyvää oloa tuottavia. Nuori kokee, että hänen kanssaan ei puhuta. Kenties keskustelu tai ongelmatilanteessa neuvottelemine voi tuoda nuorelle tunteen, että hänet kohdataan sosiaalisemmin ja tasavertaisemmin.

Välineiden takavarikoiminen ilman rakentavaa keskustelua saa minut tutkijana kyseenalaistamaan, miksi näin toimitaan. Onko henkilökunnalla liian kiire jäädä keskustelemaan nuorten kanssa, vai toistuuko tämän tapaiset tilanteet jatkuvasti, jolloin ne voivat olla seuraus kommunikaatio-ongelmasta. Haastateltavien kokemukset siitä, että heillä ei ole juurikaan puhuttavaa aikuisten kanssa tai aikuiset eivät puhu heidän kanssaan koulussa, on yksi tutkimustulos. Kerätyn aineiston perusteella nuorilla on kokemus, että koulun aikuiset eivät kohtaa heitä arkisissa tilanteissa.

4.2. Fyysisen tilan merkitys

Haastatteluissa lähes kaikki nuoret nimesivät lempipaikakseen koulussa ruokalan. Osa mainitsi myös käytävät luokan edessä tai liikuntasalin. Perustelut ja kuvailut kyseisille paikoille olivat lähes samoja.

Siihen (ruokalaan) mahtuu enemmän kavereita et voi sit olla isommallakin porukalla.

Siel (ruokalassa) näkyy kaikki.

Et jos siinä on hirveesti ihmisiä ympärillä ja hirveä ryysis ja meteli, ni ei siinä sit oo hyvä olla.

Haastateltavat nuoret

Nuorten vastauksista tuli esille toive avarasta tilasta, jossa on penkkejä ja kaverit. Käytävät täyttivät ruokalan ohella kyseiset kriteerit, mutta satunnainen ruuhkautuminen käytävillä koettiin ikäväksi asiaksi. Haastateltavat eivät kertoneet viettävänsä aikaa henkilökunnan jäsenien, kuten opettajien kanssa lempipaikoissaan. Kysyttäessä, he mainitsivat opettajien olevan läsnä kyseisillä paikoilla, mutta yhteyttä oppilaiden ja opettajien välillä ei ollut.

Kun nuoret ovat itselleen mieluisassa ympäristössä, koulukavereiden kanssa kohtaaminen on mieluisinta. Myös aikuisten kanssa kommunikointi olisi luultavasti mieleenpainuvampaa ja positiivisempaa kuin luokkatilassa. Nuoret haluavat usein viettää aikaa kaveriporukassa, mutta mahdollisesti oletus aikuisten läsnäolosta esimerkiksi tauolla ruokalassa ei ole poissuljettu. Yksinkertaisesti voi olla mahdollista, että nuoret eivät ole tulleet vain ajatelleeksi, että myös aikuiset voivat viettää heidän kanssaan aikaa tauolla, keskustelun ja kohtaamisen paikka ei ole sidottu tilaan kuten luokkahuoneeseen.

Nuoret kokevat haastatteluvastausten perusteella yleisesti koulussa olevan mukavia aikuisia, mutta eivät osaa nimetä, missä heidän kanssaan kohtaavat. Aiemmin tutkimuksessa käsitelty nuoren kohtaaminen, toi esille, että nuoret kokevat, kuinka heidän kanssaan ei puhuta. Nuorten mainitsemisissa mukavissa tilanteissa ja paikoissa keskusteluyhteyttä koulun aikuisten kanssa ei ole, joten merkittävään rooliin jää tällöin opettajat oppitunneilla sekä mahdollisesti muu henkilökunta satunnaisissa tilanteissa. Olisi tärkeää selvittää enemmän nuorten kokemuksia onnistuneista kohtaamisista oppitunneilla opettajien kanssa, jotka ovat vahvistaneet nuorten kokemusta mukavista ja luotettavista aikuisista. Näitä onnistuneita kohtaamisia tutkimalla voitaisiin poimia niitä yhdistäviä tekijöitä ja koittaa siirtää niitä myös koulun vapaalle ajalle, kuten välitunneille ja tauoille tai nuorten lempipaikkoihin koulussa.

4.3. Kommunikaatio nuorten ja aikuisten välillä

Osa nuorista kertoi haastattelussa positiivisen palautteen, kuten hyvien koetulojen tai palautteen opettajien, oppilaiden ja vanhempien välisessä tietokannassa parantavan kouluviihtyvyyttä. Haastattelusta nousi esille erään nuoren kokemus hyvän olon lisäämisestä koulussa.

Nuori: [...] jos opettaja antaa jotain palautetta, jotain positiivista palautetta.

Haastattelija: Okei, tapahtuuko sellasta usein?

Nuori: Tietyille oppilaille, ei kaikille.

Haastattelija: Mites sillei yleisesti? Saako opettajilta paljon palautetta?

Nuori: Ei varmaan tunnilla, mut kyl siin Helmes (tietokanta) saa jotain hymynaamoja tai sellasta.

Ote ryhmähaastattelusta

Haastatteluosiosta käy ilmi, että suurin osa palautteesta tulee sähköisesti. Nuoren käsitys siitä, että vain osa oppilaista saa palautetta suoraan opettajalta, kertoo, että opettajat eivät siis kommunikoi kaikkien oppilaiden kanssa.

Toisessa haastattelussa samaa aihetta käsitellessä nuorilta nousi konkreettinen esimerkki aiheesta, he kertoivat, että toisinaan opiskelua haittaa, jos on nälkä tai väsyttää. Haastattelijan kysyessä, kuinka opettaja tai aikuiset suhtautuisivat jos nuoret kertoisivat heillä olevan nälkä tai väsymys, vastaukset olivat samansuuntaisia.

No en mä oikeestaan koskaan sano siitä.

Ne varmaa sanos vaan jotain et oisit syöny tai jotain.

Haastateltavat nuoret

Nuorten vastauksista voi myös olettaa, että he eivät ole yrittäneet mainita asiasta opettajalle, sillä pohdinnat aikuisten vastauksista ovat arvioita. Haastateltavat eivät osanneet kertoa valmista vastausta haastatteluissa tullessiin esimerkkitalenteisiin, joita aikuiset olisivat heidän kokemuksensa mukaan sanoneet.

Tuloksena tästä haastattelun teemasta voi tulkita kommunikoimattomuuden. Nuoret kokevat opettajien tai muun henkilökunnan antavan palautetta tai vastausta keskustelulle vain osalle oppilaista. Haastatteluvastauksista näkyy, että kaikki nuoret eivät edes ole koettaneet keskustella aikuisten kanssa. Osalla nuorista on jo vahva oletus siitä, että heidän kommentteihinsa vastataan tavoilla, joihin mahdollinen keskustelu loppuisi. Nuoret saavat oletetusti palautetta

koulussa jatkuvasti opiskeluistaan, mutta vastauksista päätellen palautteen muoto tai määrä on vääränlaista, jos nuoret jää käsitys, että heitä ei kohdata tasapuolisesti.

Aiemmin tutkimuksessa käsitelty henkilökunnan ja nuoren kohtaaminen toi esille tuloksen, jossa nuoret eivät koe, että heidän kanssaan puhuttaisiin. Opettajat ja oppilaat eivät kohtaa toisiaan välitunneilla, vaikka he kuitenkin ovat fyysisesti läsnä samoissa tiloissa. Hierarkia nuorten ja henkilökunnan välillä on selkeä ja aiemmin esitelty toteamus haastatteluiden pohjalta, että aikuiset tekevät paljon asioita koulussa käymättä rakentavaa keskustelua, jolloin kuilu keskusteluun kasvaa. Nuorisotyön tavoitteet ovat nuoren kohtaamisessa ja nuorisotyöntekijä ei ole opettaja, joten auktoriteettia esimerkiksi opetustilanteita varten ei tarvitse saavuttaa käskemällä tai pakottamalla, sillä kohtaaminen tapahtuu nuoren ehdoilla.

Haastattelussa kysyttiin nuorilta, kuinka opettajat reagoivat, jos oppilaat eivät halua tehdä vaadittuja asioita.

Nuori: Se on vaan ku tosi moni ei halua mennä ulk välkillä ulos.

Haastattelija: Jos niille (opettajille) sanoo et ei halua mennä ulk välkillä ulos ni mitä ne siihen sit sanoo tai tekee?

Nuori: Ne vaan pakottaa.

Haastattelija: Okei, mietin et kannustaako ne teitä sit jollain tavalla?

Nuori: No, jotkut opet joo. Toiset vaan pakottaa.

Ote nuorten ryhmähaastattelusta

Työelämässä harva aikuinen joutuu pakolla ulkoilemaan, tosin pieni happihypely voisi virkeyttä ajatellen tehdä hyvää aivan jokaiselle meistä. Aikuisilla on

kuitenkin oikeus päättää omista asioistaan ja kukaan ei voi heitä pakottaa ulkoilemaan. Erikoista on, että nuorten kohdalla ei ajatella näin. Haastatteluissa tuli esille lempipaikkojen yhteydessä ulkoilu, joka on monen nuoren mielestä epämieluisaa. He kertoivat yrittäneensä vaikuttaa asiaan kertomalla, mutta nuorten mielipiteitä ei ollut otettu huomioon, eivätkä he osanneet kertoa, kuinka voisivat asiaan vaikuttaa.

Ote haastattelusta osoittaa, että toisinaan opettajat esimerkiksi välituntivalvojina eivät tartu keskustelun mahdollisuuteen, vaan toimivat selittämättä. Aikuiset koulussa kunnioittavat nuorten toiveita, mutta nuorten ääni ei silti kuulu arjessa. Nuoret kokivat, että heidän sanomisillaan ei ole painoarvoa ja näin ollen he eivät vaikuta omiin asioihinsa. Jos nuoret kokisivat enemmän vaikuttavansa, kenties kouluviihtyvyys paranisi ja esimerkiksi nuorten kuvailemia mukavia paikkoja, joissa kohdata toisia, muodostuisi lisää kouluun. Kenties näissä paikoissa, jotka olisivat nuorten itsensä toivomia, aikuiset ja nuoret voisivat kohdata toisiinsa vaihteeksi nuorten näkökulmasta ja nuorten ehdoilla. Tämä ei missään tapauksessa olisi huono lisä kouluun.

Kenties nuorisotyöntekijä koulussa sopisi linkiksi tähän nuoren ja opettajan väliseen puuttuvaan kommunikaatioon. Nuorisotyö koulussa voisi edistää ja lisätä nuorten kokemuksia tulla kohdatuiksi ja kannustetuiksi enemmän, sillä nuorisotyöntekijöillä pääasiallinen työtehtävä olisi nuorten kohtaaminen, jolloin opettaminen tai muut vastuut eivät veisi työaikaa tai energiaa.

4.4. Nuorten kokemus osallisuudesta

Haastatteluissa yhtenä kysymyksenä oli, että mitä koulussa voisi olla enemmän. Suoraa vastausta tähän kysymykseen ei tullut yhdeltäkään haastateltavalta nuorelta. Nuoret vastasivat, etteivät he tiedä tai mitään ei tarvitse lisätä. Haastattelijan kysyessä saman kysymyksen eri tavalla muotoiltuna, yhdessä haastattelussa nousi selkeä vastaus.

Oppituntien kannalta ois kivempi jos ois enemmän niinku jotain ryhmitöitä.

Haastateltava nuori

Nuoren vastaus oli selkeä, yksinkertainen ja varmasti toteutettavissa oleva toive. Hän ei kuitenkaan osannut haastattelussa kertoa aiheesta enempää eikä oma-aloitteisesti alkanut pohtimaan idean eteenpäin viemistä.

Nuoret eivät tuoneet haastatteluvastauksissaan esille asioita, joita kouluun olisi tullut enemmän heidän tai muiden oppilaiden toiveesta. He toivat esille myös muiden kysymyksiensä vastauksissa asioita, joita pitävät negatiivisina, mutta eivät esittäneet omatoimisesti ratkaisuja ongelmiin. Tutkimustuloksena nuorten oma käsitys heidän osallisuudestaan tai vaikuttamisesta omiin asioihin ei ole kovin aktiivinen. Kukaan nuorista ei tuonut esille omiin asioihin vaikuttamista omasta tai muiden toimesta. Mahdollisesti sitä ei tapahdu tai siitä ei tiedoteta ja tämä voi passivoida nuorten osallisuutta kouluasioihin vaikuttamisessa.

Asettelu, että opettajat määräävät ja nuoret tekevät, kertoo siitä, että nuorten elämä koulussa on kovin ohipuhuttua. Nuorten puolesta päätetään paljon ja he noudattavat tätä kaavaa. Nuoret ovat oman elämänsä ja ikäluokan asiantuntijoita. Kun haastatteluissa keskusteltiin avoimesti luokan opiskelufiiliksestä, nousi sieltä ideoita.

No, jos laittais tekee hommia sellasis pienis ryhmissä et kaikki sais valita oman homman. Ainaki ku jos opettajat valitsee ni voi tulla sellasia ryhmiä missä ei sanota sit yhtään mitään.

Haastateltava nuori

Vastauksesta käy ilmi, että nuorilla olisi kykyä tehdä päätöksiä ja ratkaisuja luokassa. Vastaus osoittaa, että opettaja ei ole aina oikeassa tai tunne oppilaitaan kovin hyvin, mutta nuoret mukautuvat opettajan kontrolliin. Tuloksena tästä voi päätellä, että nuoria kiinnostaa heihin liittyvät asiat ja kenties, jos itsestäänselvyyksistä keskusteltaisiin avoimesti, voisi nuorilta itseltään nousta ratkaisuja tai uusia malleja. Rohkaisu ja kaavojen rikkominen voisi jatkossa lisätä nuorten kokemusta osallisuudesta ja vaikuttamisesta.

5. POHDINTA

Jos tarkastelen osaani tutkijana tässä tutkimuksessa, mieleeni nousee asioita, jotka olisivat voineet toimia paremmin tutkimuksen kannalta eri tavalla toteutettuna. Toin aiemmin esille haastatteluiden lyhyet kestot ja pohdin, olisiko nuorilla ollut kuitenkin enemmän sanottavaa, mutta he kokivat kenties haastattelutilanteen jännittävänä. Tämä kertoo koulussa vallitsevasta hierarkiasta, jossa aikuisen ja nuoren suhde ei ole tasa-arvoinen eikä symmetrinen. Vaikka olen nuori, minulla on tutkijana aikuisstatus, joka jähmettää tilanteen ja saattaa nuoret tilaan, missä he mukailevat heille tyypillistä aikuiskontaktia koulussa.

Voisi myös pohtia, mikä merkitys itse tutkimustilanteessa oli ryhmän huomioimisella. Minulla ei ollut juurikaan aikaa tutustua ryhmään ennen haastatteluita. Ennen haastattelutilannetta kerroin koko ryhmälle tutkimuksen tekemisestä niin yleisesti, kuin itse tutkijana. Olisiko tässä tilanteessa jokin ryhmäyttävä toiminta, kuten leikki, vapauttanut tunnelmaa ja poistanut nuorten haastattelujännitystä? Strandell (2010) mainitsee, että riippumatta tutkimusintressistä, ei voi ohittaa tutkimuspaikkaan sisältyviä reunaehtoja. Sen valtasuhteet, rakenteet ja jännitteet vaikuttavat koko tutkimusprosessiin (Haapaniemi & Raina 2010, 100; Hopkins & Bell 2008, 4). Voinkin siis kysyä, mitä ajatuksia haastatteluni herättivät kahdeksaluokkalaisissa, osallistuivatko he mielellään, vapaaehtoisesti, millaisin tuntein ja odotuksin he vastasivat, miten paikka ja tila vaikuttivat heidän vastauskäyttäytymiseen, entä ryhmän muut jäsenet.

Jälkikäteen pohdittuna olisin voinut rakentaa opinnäytetyön tekemisen erilaiseksi. Ennen haastatteluja kirjoitin teoriapohjaa työlleni sekä tutustuin aiempiin tutkimuksiin aiheesta. Koen kuitenkin, että aineiston analyysin jälkeen osa kirjoittamastani teoretiedosta liittyi aiheeseen vain löyhästi. Odotin tuloksia, joissa nuoret kertoisivat omia ideoitaan, kokemuksiaan ja tunteitaan sosiaalisista tilanteista koulussa, pureutuisimme haastattelujen aikana hyvinvoinnin sosiaalisiin

ulottuvuuksiin, mutta kohtasinkin ryhmähaastattelutilanteissa ujut ja hiljaiset nuoret. Ryhmähaastattelua olisi voinut edeltää myös kenttäjakso, jonka aikana olisin voinut kerätä havaintoaineiston etnografisella otteella koulussa. Haastattelut olisi voinut tehdä myös koulun ulkopuolella.

Aineistoni antoi aihetta syventää teoreettista tietämystäni grounded theoryn mukaisesti, jolla tarkoitetaan sitä, että aineistoa luetaan useaan otteeseen ja aineistolähtöisesti nousee esiin uutta tietoa ja käsitteitä, joiden pohjalta teoreettista viitekehystä voi tarkentaa. Aineistoni analysoinnin osalta päädyin teemoitteluun, mutta valitsemani analysointitapa ei mielestäni tehnyt oikeutta aineistolle. Niinpä syvennyin erilaisiin analysointitapoihin, joista voisin mainita Tommi Hoikkalan ”tekstien lähiluvun”, jonka periaatteisiin lukeutuu niin kulttuuriset kuin sosiaaliset tasot kuin puheen ja tekstin erilaiset konstruktiot ja muuntelun mahdollisuudetkin. Lisäksi viehätyin Erving Goffmanin (2012, 239–259) frame analyysistä, kehysanalyysistä, jonka mukaan ihmisen kaikki toiminta tapahtuu aina jonkin merkitysjärjestelmän sisällä. Koulun ja nuorisotyön merkitysjärjestelmät eroavat toisistaan, puhuvat, käsitteet, tilat, ajat ja toiminta poikkeavat toisistaan. Itselleni on tuttua nuorisotyöllinen ote ja lähdin myös tutkijana siitä liikkeelle. Tulini törmänneeksi erilaiseen merkitysjärjestelmään. Kommunikaation pelisäännöt olivat nuorten kanssa toiset. Saman ikäiset nuoret, joiden kanssa olin toiminut työtehtävissäni seurakunnan rippileireillä, käyttäytyivätkin koulun seinien sisäpuolella aivan toisin. (Hoikkala 1993, 38–38.)

Tutkimukseni osoitti ja paikansi nuorten sosiaalisen tilan olevan koulussa nuorten oman kertoman perusteella rajoitettu, aikuislähtöinen ja osin artikuloimaton. Nuorten vaikeneminen ja vaitonaisuus kertovat yleisemmin siitä, että sosiaaliseen kohtaamiseen, sosiaaliseen tilaan ja siitä puhumiseen sekä nuorten oman äänen kuulemiseen ei ole koulukulttuurissa totuttu.

Lopuksi on todettava, että suuri hämmästyksen aihe: hiljaisuus, jonka ääreen vaitonaiset ja ujoilta vaikuttavat haastateltavani minut johdattivat, tarjosi merkityksellisimmän tutkimustuloksen. Miksi nuorten ääni ei kuulu tai mitä pitäisi tehdä, että se kuuluisi? Se voisi olla seuraavan tutkimuksen aihe.

LÄHTEET

Goffman, Erving 2012. Vuorovaikutuksen sosiologia. Tampere: Vastapaino.

Haapaniemi, Rauno ja Raina, Liisa 2014. Rakenna oppiva ryhmä. Pedagogisen viihtymisen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hakkarainen, Kaarina & Pihkala, Panu 2012. Seurakunta ja koulu. Yhteistyön käsikirja. Helsinki: LK-Kirjat/Lasten Keskus

Halme, J & Harinen, P. 2012. Hyvä, paha koulu. Kouluhyvinvointia hakemassa. Helsinki: Suomen Unicef

Heikkinen, Eija & Saari, Mikko 2012. Opettajien yhteistoiminnalla jokainen koulu on Kajaanin paras. Teoksessa S. Oja (toim.) Kaikille kelpo koulu. Kolmiportaisen tuen toteuttaminen ja kehittäminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 141–155.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hopkins, Peter E. & Bell, Nancy 2008. Interdisciplinary perspectives: ethical issues and child research. *Children's Geographies* 6 (1), 1-6.

Hoikkala, Tommi 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuuriset mallit. Jyväskylä: Gummerrus

Kuivakangas, Johanna 2011. Kohti yhteisöllistä koulua. Teoksessa Pohjola, Kirsi (toim.) Uusi koulu Oppiminen mediakulttuurin aikana. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

- Launonen, Pekka (2007) Kirkon nuorisotyö – hengellisen, pedagogisen ja sosiaalisen kolmiyhteys. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Lämsä, Anna-Liisa 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa Lämsä Anna-Liisa (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nieminen, Juha (2007) Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Sakasti 2010. Kirkon nuorisotyöntekijän ydinosaaminen. Ydinosaamiskuvauksia.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/nuorisott_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/nuorisott_yo.pdf)
- Simola, Hannu 2015. Koulutusihmeen paradoksit. Esseitä suomalaisesta koulutuspolitiikasta. Tampere: Vastapaino.
- Strandell, Harriet 2010. Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa Hanna Lagström, Tarja Pösö, Niina Rutanen ja Kaisa Vehkalahti (toim.) Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry. Nuorisotutkimusverkosto.
- Tiittula, Liisa & Ruusuvuori, Johanna 2005. Johdanto. Teoksessa Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus (toim.) Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino, 9–21.

Vehviläinen Jukka, C2/2002. Moniammatillinen nuorisotyö. Yksinäisten sankareiden ajasta tiimityöhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu: Kauniainen: Nykypaino Oy.

LIITE 1.

HAASTATTELURUNKO

Mikä on parasta koulussa? Miksi?

Mitä pitäisi olla enemmän?

Kuinka sitä voitaisiin lisätä?

Mikä koulussa ei toimi? Miksi?

Mikä tuntuu haastavalta?

Millä tavalla sitä voitaisiin parantaa?

Mitkä kolme asiaa lisäisivät hyvää oloa koulussa?

Miten opettajat suhtautuvat näihin asioihin?

Saako heiltä kannustusta näihin asioihin?

Mitkä asiat vähentävät hyvää oloa koulussa?

Onko koulussa kivoja, luotettavia aikuisia? Jos on, niin ketä?

Ovatko he tarvittaessa läsnä?

Jos ei, niin milloin ja missä heidän tulisi olla enemmän läsnä?

Millaisia kivat ja luotettavat aikuiset ovat?

Mikä on lempipaikka koulussa? Miksi?

Kenen kanssa vietät siellä aikaa?

Kerro esimerkki viimeisen viikon ajalta jolloin oli hyvä olla koulussa. Oliko joku mukana tilanteessa ja missä se tapahtui.